

Nr 500

Av herr **Lassinantti m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 108, angående vidareutbildning av folkskollärare för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 108 har äskats anslag till folkskoleseminarieorganisationen. Föredragande departementschefen har inte gjort något uttalande om att beloppen å finnbygdsstipendierna och stipendierna till lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna inom den närmaste tiden blir föremål för justering uppåt, så att deras ursprungliga faktiska värde skulle återställts. Frågan synes därför motionsledes böra underställas riksdagens prövning.

Frågan berör två olika kategorier studerande, nämligen dels sådana som utbildar sig till folkskollärare och dels dem som utbildar sig till småskollärare.

Stipendier åt blivande folkskollärare

Genom kungl. brev den 5 november 1924 bestämdes det s. k. finnbygdsstipendiet till 200 kronor per termin eller till 400 kronor per läsår. Mottagaren av stipendiet var skyldig att efter kallelse tjänstgöra i de finsktalande delarna av Norrbottens län under lika lång tid som stipendiet utgått. Genom detta stipendium ville man tillförsäkra kvalificerade lärare till avlägset belägna bygder, där rekryteringssvårigheterna var betydande, t. o. m. då en viss mätnad på arbetsmarknaden i hela riket kunde förmärkas. Att man på detta sätt ville stimulera unga dugliga lärare att mottaga tjänst i nordligaste Norrbotten var välbetänkt även med tanke på att språksvårigheterna hos barnen gjorde lärarens arbete ytterst betungande. Om stipendiernas värde och berättigande råder inte mer än en mening. Samtliga, som är införstådda med folkskolans problem i dessa bygder, anser att stipendierna på ett verkligt sätt främjat folkskolans snabba utveckling till fromma för en tidigare mycket isolerad befolkningsgrupp, vars möjligheter att verka inom det svenska samhället härigenom avsevärt förbättrats.

Den 22 juni 1945 bestämde Kungl. Maj:t att här ifrågasvarande stipendier skulle utgå med 400 kronor per termin eller 800 kronor per läsår. Man sökte återställa stipendiernas tidigare realvärde, men penningvärdeutvecklingen efter 1945 har gjort, att stipendierna i dag inte på långt när har det värde, som de representerade år 1924 och 1945.

Enligt en beräkning, som domkapitlet i Luleå verkställt, var antalet sökande av dessa stipendier år 1950 192 stycken men år 1956 endast 54 stycken.

Antalet beviljade stipendier har varit 1951 111, 1952 83 och 1957 53 stycken. Enligt domkapitlets mening, som framförts i skrivelse till Kungl. Maj:t, beror nedgången av antalet sökande på att stipendierna blivit mindre attraktiva på grund av penningvärdeutvecklingen.

Domkapitlet har vidare som sin mening framhållit, att stipendierna lämpligen borde höjas till 1 200 kronor per läsår.

En ytterligare nedgång av antalet stipendiat kan medföra lärarbrist i de finskspråkiga bygderna. Som exempel härpå anför domkapitlet, att Pajala skoldistrikt regelmässigt brukat ha ett 20-tal stipendiat kallade till tjänstgöring mot för närvarande endast fyra stycken.

Stipendierna till *de lapsktalande* eleverna vid folkskoleseminarierna är fastställda till samma belopp som finnbygdsstipendierna. Antalet stipendiat är i regel 2—3 per år. Det är värdefullt för folkundervisningen bland samerna, att man har tillgång till lärare av lapsk härkomst. Dessa lärare har kunskaper i samiska, vilket är värdefullt ur många synpunkter. Det är också betydelsefullt och behjärtansvärt att i en tid, då samernas försörjningsmöjligheter är så omdiskuterade, representanter för samisk ungdom bereds möjlighet att utbilda sig till lärare.

Finnbygdsstipendier till småskollärare

I detta sammanhang synes närmast eleverna vid seminariet i Haparanda komma i fråga.

Såsom såväl seminarieutredningen som statsmakterna uttalat anses småskollärarytbildningen vid våra finskspråkiga gränstrakter även i framtiden böra ägnas särskild uppmärksamhet.

I ett interpellationssvar i riksdagen vid 1957 års riksdag framhöll ecklesiastikministern, att han fann "det givetvis önskvärt, att småskollärare, som har att undervisa i avdelningar vari ingår enbart finskspråkiga barn, så långt möjligt behärskar finska språket".

En utredning inom Norrhottens östra inspektionsområde visade, att hösten 1956 kom ett mycket stort antal barn från enbart finskspråkiga hem. Behovet av tvåspråkiga småskollärare är ytterst betydande i denna del av Norrbotten. För att behovet skall kunna tillgodoses i framtiden torde 10—15 småskollärare, som behärskar finska språket, behöva utexamineras årligen. Antalet tvåspråkiga elever, som på senare år vunnit inträde i seminariet, är emellertid mycket litet, 10, 7, 8, 5 och 3 under åren 1952—1956.

En höjning av finnbygdsstipendierna för dessa elever skulle utan tvekan vara ägnat att stimulera kvalificerade tvåspråkiga studerande att söka inträde i Haparanda seminarium.

Finnbygdsstipendierna för denna kategori studerande är f. n. endast 300 kronor per år. Det finns ingen anledning att sätta dessa studerande i sämre ställning än studerandena vid folkskoleseminarierna.

Med stöd av vad vi här anförut hemställer vi,

att riksdagen måtte uttala, att finnbygdsstipendierna och stipendierna till lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna höjes förslagsvis till av domkapitlet i Luleå angivna 1 200 kronor per läsår samt att studerandena vid seminariet i Haparanda i detta hänseende skall jämföras med studerandena vid övriga folkskoleseminarier.

Stockholm den 9 april 1958

R. Lassinantti

Ivar Jansson
Kalix

Harald Larsson
i Hedenäset

John G. Löfroth
